

השתקת היהדות

פגיעה ברבנות הצבאית
ואירועי הדרת היהדות בצה"ל

אדר תשע"ז

דוח מרכז ליב"ה

תוכן העניינים

3 הוראות הנוגעות לכפיה נגד הדת

3	1.	איסור גידול זקנים בצבא
4	2.	שינוי פקודת "השילוב הראוי" ל-"שירות המשותף"
5	3.	ביטול פלוגה מגדרית בבהד 1
5	4.	השתתפות חובה בהצגות פרובוקטיביות
5	5.	תוכניות הבינוי החדשות בצה"ל
5	6.	הכנסת ספרי תורה
6	7.	דובר צה"ל ביחס לרבנים: "צווחות"

7 פגיעה ברבנות הצבאית

7	8.	השתקת הרבצ"ר
7	9.	קיצוץ במשגיחי הכשרות
7	10.	קיצוץ בתקני רס"ן ל"סגן רב" פיקודי
7	11.	פירוק גדודי הסריקה (זיהוי חללים) של הרבנות הצבאית
8	12.	הנחיית קשל"ר לטיפול בחללים בשגרה – ללא תפקיד לרב הצבאי
8	13.	פירוק ענף תודעה יהודית ברבנות הצבאית
8	14.	ניסיון למנוע מן הרבנים הצבאיים לנאום בטקסים

9 קידום תפיסות תרבותיות אנטי יהודיות

9	15.	צה"ל ככלי לקידום הלהטבי"ם
9	16.	סיורים וקורסים
9		קורסים והכשרות לדרג הפיקוד בצה"ל
10		קורס נגדים בכירים
10		מרכז הסברה בין דתי
10		כנסיית הקבר – חובה; הכותל – כל אחד כרצונו
11		סדנת חינוך להטבי"ם
11		מסע לחברה בישראל
11	17.	איסור הזמנת הרב יגאל לוישטיין להרצות בפני חיילים
11	18.	ביטול מכרז להעברת שיעורי תורה לחיילים דתיים
11		כיום - רבנים ומרצים רק על בסיס ימי מילואים או התנדבות

13 נספח א' | לו"ז ההכשרה של קורס נגדים בכירים

14 נספח ב' | הוראת ראש אכ"א בנוגע להכנסת ספר תורה

15 נספח ג' | עדויות קצינים שהשתתפו בקורסים וסדנאות בשנים האחרונות

18 נספח ד' | פקודת "השירות המשותף" – לקט ציטוטים

הוראות הנוגעות לכפיה נגד הדת

1. איסור גידול זקנים בצבא

1. בדצמבר 2015 נכנסו לתוקף הנחיות חדשות בנוגע לאישור גידול הזקן בצבא, במסגרתן הוקשחו הנהלים לקבלת אישור לגידול זקן. על פי הנהלים החדשים, לא מספיקה המלצת הרב הצבאי אלא יש צורך באישור נוסף ע"י מפקד ישיר בדרגת סא"ל, ולאחר מכן אישור קצין שלישות בדרגת אל"מ. בעקבות כך פורסמו עדויות רבות של חיילים דתיים שהוכרחו לגלח את זקנם כיוון שלא קיבלו אישור להמשיך ולגדל אותו. לאחר לחץ ציבורי הובטח רשמית ע"י צה"ל כי חיילים דתיים לא ייפגעו, אך המציאות מוכיחה אחרת.
2. בהמשך (אפריל 2016), פורסמה הנחית ראש אכ"א כי גם חייל או קצין שקיבל אישור זקן, לא מורשים להשתתף בטקסים ייצוגיים². יתרה מכך, במקרים בהם ההשתתפות בטקס הכרחית (כגון בטקס סיום קורס) החייל / הקצין יודח מהקורס אם לא יגלח את זקנו. דוגמאות:
3. ב-14.6.2016 נדרש צוער בקורס קצינים של הגנה אווירית (הגנ"א) לגלח את זקנו שעות ספורות לפני טקס סיום הקורס בשל פקודת הזקן, למרות שקיבל לכך אישור מרבנות חיל האוויר. הצוער איום בהדחה מהקורס אם לא יגלח את זקנו ונאלץ להתגלח בכדי לא לפגוע בעתידו הצבאי³.
4. מוקדם יותר פורסם⁴ כי חייל שהיה עתיד לצאת לקורס פיקודי לא קיבל אישור לגדל זקן למרות המלצת הרב הפיקודי, כיוון ש"מצופה ממפקד בעתיד להתגלח".
5. ב-14.4.16 נאמר ללוחמים בגדוד 202 בחטיבת הצנחנים, כי החיילים הדתיים עם הזקנים אינם יכולים לקחת חלק בטקס רשמי וייצוגי שיתקיים ב"יד ושם", כיוון שעל פי הנהל החדש מי שמשתתף בטקס - חייב להיות מגולח גם אם יש לו אישור לגדל את זקנו⁵.
6. בחדשות ערוץ 2 פורסם⁶ כי חייל שהגיש בקשה לקבל "פטור זקן" קיבל ממפקדו את התשובה הבאה: "שמירת מצוות וניהול אורח חיים דתי אינם מהווים עילה עבור גידול זקן". בדובר צה"ל הדגישו לאחר מכן כי לא מדובר במדיניות צה"ל, אך מקרה זה מדגיש כי כיום לכל מפקד ישנה אפשרות לקבוע קריטריונים בעצמו, ואין מדיניות ברורה המונהגת בכלל הצבא.
7. פורסמו מקרים רבים נוספים בהם חיילים דתיים לא קיבלו אישורים⁷. בחודש תמוז תשע"ו עוכבו כ-20 לוחמים בני ישיבות שנשלחו על ידי יחידותיהם לקורס מכ"ם בבסיס"ח מחוץ לבסיס במשך יום שלם בטענה שלא יוכלו להיכנס לקורס מכ"ם בלי להוריד את זקנם כיון שלא קיבלו אישור על אף שהם הגישו בקשה לאישור זקן ביחידתם,

¹ <http://www.93fm.co.il/radio/286020>

² http://www.mako.co.il/news-military/security-q1_2016/Article-1ed719a73b25351004.htm

³ [אתר החדשות סרוגים](#)

⁴ [אתר החדשות סרוגים](#)

⁵ <http://www.kipa.co.il/now/67278.html>

⁶ http://www.mako.co.il/news-military/security-q2_2016/Article-e6abe32ffe51451004.htm?sCh=3d385dd2dd5d4110&pld=1434139730

⁷ <http://www.srugim.co.il/142871-50-%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%97%D7%95%D7%99%D7%99%D7%91%D7%95-%D7%93%D7%AA%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%97%D7%95%D7%99%D7%99%D7%91%D7%95-%D7%9C%D7%92%D7%9C%D7%97-%D7%96%D7%A7%D7%A0%D7%9D-%D7%A2%D7%93-%D7%99%D7%95%D7%9D-%D7%A8>

ללא שיתאפשר להם לקבל אוכל, רק לאחר לחץ חיצוני התאפשר להם להתחיל את הקורס.

4. לאחר לחץ ציבורי, בשלהי 2016 הודיע ראש אכ"א במסמך רשמי כי עבודת מטה הביאה להמלצה לשינוי פקודת הזקן⁸. בתוך כך, אחריות מפקדים לאישור הזקן ולא קציני השלישות הפיקודיים, ואנשי הרבנות יהוו גורם ממליץ למפקד באישור זקן מטעמי דת. מעט זמן לאחר פרסום המסמך, פרש ראש אכ"א מתפקידו בעקבות גניבת מחשב צבאי מביתו⁹. על כן, אין בידינו מידע המאשר כי בוצע שינוי בפקודות הזקן הרשמיות.
5. יש לציון, כי בתחילת 2017 פורסמו עדויות כי צוערים דתיים מבה"ד 1 שנבחרו למשמר הכבוד בלווייתו של שמעון פרס ז"ל חויבו לגלח את זקנם או לפנות את מקומם בטקס לאחרים¹⁰.

2. שינוי פקודת "השילוב הראוי" ל-"שירות המשותף"

1. פקודת "השילוב הראוי" נועדה לאפשר שירות של חיילים דתיים בצבא באופן שלא יפגע באורח החיים הדתי שלהם. הפקודה קבעה את ההתנהלות המתאימה בשירות חיילים וחילות באופן שלא יפגע בחיילים הדתיים ומצד שני יאפשר את שילובן של הבנות בצה"ל בתפקידים נוספים.
6. ראשיתה, במהלך שנות ה-90, בתקופה שהלכה וגברה נוכחותן של נשים ביחידות השדה. בעקבות כך החלה להתעורר ביקורת בציבור הדתי על השירות המשותף של חיילים דתיים עם חילות. ב-2001 החלה התדיינות מסודרת בין רבני ההסדר והמכירות להנהגת צה"ל. לאחר מספר שנים (2003) גובשו עקרונות "השילוב הראוי" ואושרו כפקודת מטכ"ל (33.02.07): "שירות משותף לחיילים ולחיילות בהיבט השילוב הראוי". הפקודה הסדירה את זכויותיהם של החיילים הדתיים להימנע מפעילות משותפת עם נשים מחד, ומנגד אישרה את פתיחת כלל התפקידים לנשים.
7. בשנים שלאחר מכן עלו לדיון ציבורי סוגיות שלא הוסדרו בפקודת השילוב הראוי, כדוגמת שירת נשים בטקסים, זכויות של קצינים ונגדים, ועוד. בשנים אלו מטה היוה"ל וארגוני הנשים פעלו ציבורית להטמעת התפיסה כי נהלי השילוב הראוי ורוח הפקודה מהווים "הדרת נשים" ויש בהם העדפה לזכויות הדתיים על פני אפשרות שילובן של נשים.
8. החל משנת 2012 פעל צוות בראשות ראש אכ"א לבחינת ההיבטים השונים של השירות המשותף בצה"ל, ולאחר עבודת מטה שנמתחה על פני כחמש שנים, בחודש אלול תשע"ו (25.9.16) אישר הרמטכ"ל רשמית את עדכון פקודת המטכ"ל ל-33.02.07 ששונתה לפקודת "השירות המשותף".

9. עקרונות הפקודה החדשה¹¹ (ראה לקט ציטוטים בנספח ד')

- 1) בוטל הסעיף הקובע כי שילוב נשים מותנה בחוסר פגיעה בתפקוד מבצעי
- 2) רוח הפקודה קוראת למפקדים ליצור כמה שיותר מסגרות מעורבות ולהימנע מהפרדה
- 3) חיילים מחויבים להשתתף בטקסים רשמיים שתקיים בהם שירת נשים
- 4) קצינים ונגדים לא יוכלו להימנע מלשרת ביחידות מעורבות ובמסגרת מעורבת
- 5) חייל מחויב להשתתף בכל פעילות תרבות ואין פטור מטעמי דת ללא אישור מיוחד ממפקד היחידה
- 6) ניתן לשבץ חייל דתי במסגרת מעורבת בהכשרות, למעט בפעילות הכוללת מגע גופני

⁸ http://www.mako.co.il/news-military/security-q4_2016/Article-4b0464a8e74f851004.htm

⁹ <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4893274,00.html>

¹⁰ <http://www.srugim.co.il/177270-%D7%91%D7%A2%D7%9C%D7%99-%D7%96%D7%A7%D7%9F-%D7%94%D7%95%D7%A6%D7%90%D7%95-%D7%9E%D7%9E%D7%A9%D7%9E%D7%A8-%D7%94%D7%9B%D7%91%D7%95%D7%93-%D7%91%D7%94%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A0>

¹¹ להרחבה ניתן לעיין במסמך "פקודת השירות המשותף – ניתוח משמעויות" באתר מרכז ליב"ה: http://media.wix.com/ugd/0de898_80d482f0e7444145ad0b221f41237f3c.pdf

- (7) חיילת דתיה לא יכולה לדרוש שלא להשתבץ ביחידה מעורבת
(8) במקרים חריגים - לינה של חיילים וחיילות באותו חדר

3. ביטול פלוגה מגדרית בבהד 1

1. בישיבת עבודה של גורמים ברבנות הצבאית הוצג כי "הפלוגה המגדרית" בבה"ד 1 "חדלה להתקיים", בעקבות הפעלת נוהל חריג. צוער שרוצה לשרת במסגרת ללא בנות, מקבל רק "צוות מגדרי". גורמי הרבנות הצביעו כי "פעולה בצוות מגדרי יוצרת בעיות אמתיות לחיילים הדתיים".
2. עד לאותה החלטה, חייל דתי יכל לדרוש לשרת במסגרת של בנים בלבד ברמת הפלוגה. החל מהשינוי, נשללה זכות זו מהחייל ונשמרה רק לדרישה ברמת "צוות" בתוך פלוגה בה משרתות גם נשים. יש לציין, כי גם במחזורים בהם לא היו נשים בכל הפלוגות, ונותרו פלוגות של בנים בלבד, לא ניתנה אפשרות לחייל לבקש לשרת דווקא בפלוגה כזו.

4. השתתפות חובה בהצגות פרובוקטיביות

1. השתתפות חובה לחיילי צה"ל בהצגות שכללו תכנים פרובוקטיביים בתיאטרון הבימה והקאמרי ("גטו", "לחנך את ריטה", "גורודיש")¹².

5. תוכניות הבינוי החדשות בצה"ל

1. בתוכניות הבינוי החדשות של צה"ל, מגורי בנים ובנות הם במתחמים שונים באותו בניין, **ללא מחיצה או דלת ביניהם**, עם מבואה משותפת (כיום קיימת הפרדת מבנים בין מגורי שני המינים)¹³.

6. הכנסת ספרי תורה

1. באדר תשע"ו נאסר על הרבנים הראשיים להשתתף בטקס הכנסת ספר תורה בחטיבת הקומנדו. לאחר לחץ תקשורתי האיסור בוטל.
10. תמוז תשע"ו – נתנה הוראה מאכ"א לבטל את הכנסת ספר התורה במחנה רמון שתוכננה זמן רב לפני ההנחיה הכללית של אכ"א להשהיית הכנסות ספרי תורה בצה"ל. לאחר לחץ מצד מפקד הבסיס ומפקד חיל האוויר הושגה פשרה לפיה האירוע יתקיים אך ללא תהלכה. במהלך האירוע נכח במקום נציג אכ"א שצילם את כל האירוע. לאחר האירוע (שבפועל כלל גם תהלכה) הוזמן רב הבסיס לחקירת מצ"ח בעניין זה.
11. שבוע לאחר מכן היה סיפור דומה שראש אכ"א הורה לבטל הכנסת ספר תורה בבסיס של הנח"ל.
12. הוצאת נהלים חדשים להכנסת ספר תורה (הוראת ראש אכ"א – ראה נספח ב'): בעקבות ביקורת ציבורית, הוציא ראש אכ"א הוראה חדשה על פיה: "בכל ביקור, גם כשמדובר בהכנסת ספר תורה, יוכלו להיכנס לבסיסי צה"ל עד שמונה מבקרים"¹⁴.

7. דובר צה"ל ביחס לרבנים: "צווחות"

¹² עולם קטן, גיליון 537, פרשת כי תשא תשע"ו <http://www.flipsnack.com/79987ECF8D6/537-ftm2c6w0k.html?pn=2>

¹³ <http://xnet.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4801246,00.html>

¹⁴ פירוס ההוראה החדשה <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/327870>
¹⁴ http://www.kipa.co.il/now/68509.html?utm_source=&utm_medium=&utm_campaign=

1. בראיון עיתונאי, דובר צה"ל, תא"ל מוטי אלמוז הגדיר את הביקורת של הרב שמואל אליהו לגבי שירות נשים, וכן את הביקורת של רבנים רבים בנושא הזקנים כצווחות: "אני אומר לרב הראשי של צפת שהצווחות אף פעם לא עזרו, והן גם כאן לא יעזרו. נא להכיר את העובדות. היו צווחות לפני כמה חודשים בנושא הזקנים, והיו צווחות גם בנושאים אחרים, ואני בכוונה מגדיר את זה כך"¹⁵

פגיעה ברבנות הצבאית

8. השתקת הרבצ"ר

1. דובר צה"ל לא נתן לרבנות הצבאית להופיע בפני כלי התקשורת תקופה ארוכה ביותר. לא ניתן למצוא ברשת ראיון של הרב הצבאי הראשי הנוכחי וקודם או גורם בכיר אחר ברבנות, במסגרתם יוכל הציבור להיחשף לעמדת הרבנות הצבאית ולשאול שאלות. לדברי הרבצ"ר הנוכחי בכנס סגור לרבנים צבאיים, למעלה מחמש שנים דובר צה"ל מונע מהרבנות הצבאית מגע אמיתי עם התקשורת¹⁶.

9. קיצוץ במשגיחי הכשרות

1. במהלך 2016 בוצע קיצוץ של 17% במשגיחי כשרות (כ-300 מטבחים בצה"ל כיום ללא משגיח כשרות).
13. בעקבות כך, כבר תקופה ארוכה 29 מטבחים מעל 500 איש, מתנהלים ללא משגיח כשרות. ביניהם – בא"פ לכיש, שמאכיל אלפי מתאמנים כל העת. מטבח בסיס מחווה אלון המאכיל 2000 חיילים (ואשר התלונות חוזרות ונשנות מחיילים שונים במשך שנים) נסגר, ונפתח לאחר שבוע לאחר התערבות קח"ר, אבל עדיין ללא משגיח כשרות. הטענה היתה כי בעוד חודש יגיע תקציב.

10. קיצוץ בתקני רס"ן ל"סגן רב" פיקודי

1. במהלך השנה האחרונה הוחלט על קיצוץ תקן רס"ן לתפקיד "סגן רב פיקודי", אשר יושלם ע"י נגדים. יוזכר כי, עד לקיצוץ, ברבנות של כל פיקוד שירת רב הפיקוד בדרגת סא"ל, ותחתיו סגן רב בדרגת רס"ן. סגן הרב הוא האיש הביצועי שמניע את כל המערכת תחת הנהגת רב הפיקוד, והחלפתו באנשי קבע שאינם קצינים תקשה על התנהלות היחידות.

11. פירוק גדודי הסריקה (זיהוי חללים) של הרבנות הצבאית

1. אחד מתפקידיה המשמעותיים של הרבנות הוא האחריות לתחום זיהוי החללים והקבורה בצה"ל. חוד החנית של פעילות זו הם "גדודי הסריקה" המורכבים מלוחמים לכל דבר בעלי הכשרה ייעודית לסריקה וזיהוי חללים בשטח. עד לאחרונה פעל כל גדוד כמסגרת אורגנית בתוך אגד לוגיסטי של הפיקודים המרחביים.
2. במסגרת שינויים שעורכת מפקדת השלישות באכ"א תתבצע "הוספת כשירות סריקה לצוות האית"ן האוגדתי", שבמסגרתה חלק מהפלוגות בגדודי הסריקה יפורקו ויפוזרו בין האוגדות, וישולבו בצוות משולב ת"פ קצין שלישות מתחום איתור הנעדרים (אית"ן).

3. משמעות הדבר היא שגדודי זיהוי החללים הקרביים של הרבנות הצבאית מפורקים, וצוותיהם עוברים לתפקד תחת יחידת איתור נעדרים של חיל השלישות, שאין לה ידע והכשרה בתחום זיהוי החללים. בנוסף, בניגוד לגדודים אורגניים, במסגרות קטנות ומפוצלות שכאלו האפקטיביות של יכולת פעולה תפגע מאוד, יש לתמוה על פגיעה מקצועית ביכולת לביצוע משימה כה חשובה, אנושית והלכתית – לא ברור מה ההכרח המקצועי בשינוי והאם לא מעורבים בשינוי זה שיקולים זרים.

12. הנחיית קשל"ר לטיפול בחללים בשגרה – ללא תפקיד לרב הצבאי

1. נודע כי לאחרונה הופצו הנחיות לטיפול בחללים בשגרה בצה"ל, בהם מפורטים תפקידי הגורמים השונים בארוע. למרבה הפלא, במסמך זה לא הופיע בכלל תפקיד הרב הצבאי.

13. פירוק ענף תודעה יהודית ברבנות הצבאית

1. לפני כשנה אישר הרמטכ"ל את סגירת ענף "תודעה יהודית" ברבנות הצבאית, והקמת ענף חדש באכ"א שמורכב מאנשי חיל החינוך והרבנות. במהלך השנה הוקם הענף החדש ונכנס לפעולה. בשני מדורי הענף שולבו קצינים וחיילים מהרבנות תחת מפקדים מחיל החינוך, ולהפך.
2. במסגרת השינוי, נאסר על הרבנות הצבאית לעסוק בנושאי "חיזוק רוח לחימה" לכלל חיילי צה"ל, ולהתמקד בתכנים תורניים לחיילים דתיים בלבד.
3. ראה להלן בפרק הבא בסעיף 18 פירוט המצב העדכני בנוגע להרצאות תורנית, חינוכיות וחיזוק רוח הלחימה בצבא.

14. ניסיון למנוע מן הרבנים הצבאיים לנאום בטקסים

1. קצין חינוך ראשי, תא"ל אבנר פז-צוק, פנה (תחילת 2015) לראש אכ"א וטען יש טעם לפגם בכך שהדמויות המרכזיות בטקס ההשבעה, לצד מפקד היחידה, הינם הרב החיילי ורב היחידה, משום שלדבריו - "הטקס אינו טקס דתי ואין סיבה שייראה כך". הקח"ר דרש כי מי שילווה את האישיות המרכזית בטקס יהיה מפקד היחידה ללא ליווי של רב, פרק התנ"ך ייקרא ע"י אחד מהמפקדים ולא ע"י הרב, ו"דבר רב החיל" יבוטל לגמרי.
14. בפועל ניתן למצוא מקרים בהם רב לא הורשה לנאום. לדוגמה בטקס ההשבעה של חיילי חטיבת גולני (3/6/2016), רב פיקוד הצפון, שאמור היה לשאת דברים במהלך ההשבעה, בנוסף לרב היחידה, כפי שהיה נהוג עד כה בטקסי ההשבעה בגולני, עודכן ברגע האחרון כי לא יוכל לנאום בטקס¹⁷.

קידום תפיסות תרבותיות אנטי יהודיות

15. צה"ל ככלי לקידום הלהטבי"ם

1. צה"ל הפך בשנים האחרונות לאחד הצבאות המתקדמים בעולם מבחינת קבלת חיילים להט"בים, ומעניק סיוע וליווי גם לחיילים ולוחמים טרנסג'נדרים שמשרתים בשורותיו. את העמקת הסיוע ושיתוף הפעולה עם הקהילה הגאה הובילה היועצת הקודמת של הרמטכ"ל לענייני נשים, תא"ל במיל' רחל טבת-ויזל, אחת הקצינות הדתיות הבכירות בצבא, שאף הרצתה בפני צבאות זרים על הדרכים לשלב ולקבל בשורות הצבא חיילים להט"בים¹⁸. צה"ל אף משווק את עצמו ככך¹⁹. בעת שהתעוררה סערה תקשורתית על פסיקותיו של הרבצ"ר בעבר בנוגע ללהטבי"ם, דובר צה"ל שלח לראיון בידיעות אחרונות 3 טרנסג'נדרים כדי להדגיש את התדמית של צה"ל כמשלב להט"בים²⁰. צה"ל מבצע התאמות בכדי לקדם שירות להט"בים בכלל וטרנסג'נדרים בפרט²¹, כולל ליווי מרגע הגיוס²², ואף מימון ניתוחים לשינוי מין²³.

16. סיוורים וקורסים

קורסים והכשרות לדרג הפיקוד בצה"ל

1. בעקבות הפרטת פעילויות החינוך בצה"ל והוצאתן לגופים אזרחיים, מרבית ההכשרות החינוכיות מופעלות כיום ע"י מכון הרטמן והארגון בי"ה, על בסיס זכייתם במכרז לפי שלוש שנים²⁴. בעקבות לחץ ציבורי כנגד פעילותם של המכונים הללו שמפעילים את הקורסים המרכזיים בצה"ל המזוהים עם אג'נדת שמאל, הנחה הרמטכ"ל שלא לפתוח מחדש את המכרז להפעלת קורסי הפיקוד ע"י גורמי חוץ, אלא להפעילם ע"י חיל החינוך עצמו²⁵.

15. בחודשים אלו נערכת בחיל החינוך עבודת מטה להפעלה מחדש של קורסים אלו, באמצעות תוספת תקנים חדשים, אך בשלב הזה המכונים עדיין ממשיכים בפעילותם בהפעלת הקורסים לקצינים.

16. בנוסף, יש להדגיש כי ישנן פעילויות נוספות של ארגונים אלו שאינן במסגרת הכשרה או קורס כולל, ופעילויות אלו נמשכות כיום, ונראה כי אין כוונה להפסיקן.

17. בנוסף, הנחית הרמטכ"ל האוסרת על מרצים אזרחיים לדבר בפני חיילים על נושאים ערכיים, מתייחסת לחיילים בסדיר בלבד. על כן, לארגונים ומרצים בעלי אג'נדה הזו נותרה יכולת ההשפעה על הקצינים, במסגרות והרצאות שונות אחרות.

¹⁸ מתוך כתבה באתר YNET - <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4927719,00.html>

¹⁹ <http://main.knesset.gov.il/News/PressReleases/Pages/press210217.aspx>

²⁰ <http://www.yediot.co.il/articles/0,7340,L-4836953,00.html>

²¹ <http://news.walla.co.il/item/2920793>

²² <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4607966,00.html>

²³ <http://www.kipa.co.il/now/68481.html>

²⁴ יש לציין כי ההתקשרויות עם שני מכונים אלו מסתיימות בחודשים הקרובים, וטרם פורסם מכרז חדש ע"י משרד הביטחון. בכ"ד אלול תשע"ו הודיע הרמטכ"ל כי תופסק ההתקשרות עם מכונים חיצוניים בתחום החינוך בצה"ל, ולא יפורסם מכרז חדש להפעלת הקורסים ע"י גוף חיצוני אלא יופעל ע"י קציני הצבא.

²⁵ <http://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.3082067>

18. המשמעות של המעורבות של ארגונים אלו בגיבוש התפיסות החינוכיות והערכיות של הקצינים בצה"ל (ראה עדויות משתתפים בקורסים בנספח ג):

- שבתות החינוך בבינה מתקיימות במרכז רפורמי מוצהר (משכנות רות דניאל) אשר עוסקות ב"זהות יהודית" תוך הדגשת ה"יהדות החילונית" והפלורליסטית.
- מכון הרטמן, הינו ראש חץ לפלורליזם דתי המזוהה עם השמאל, מפעיל סדנאות ערכיות לבכירים (סא"לים-אל"מים) במסגרת יחידת מחצבי"ם.
- עד להחלטת הרמטכ"ל, הקורסים המופעלים ע"י ארגונים אלו מלווים את הקצינים לאורך מסלול הקידום, ובחלקם מהווים תנאי לקבלת הדרגה.

קורס נגדים בכירים

19. בקורס נגדים בכירים, במסגרת מה שנקרא 'סיור חוקר' ישנן עדויות כי נערך סיור ב"בית הפתוח" (להט"ב), בכנסיה ובמרכז הרפורמי לדת ומדינה. בעקבות תלונות של נגדים הביקור בכנסיה ובמרכז הרפורמי אינם חובה, אבל הביקור ב"בית הפתוח" נשאר חובה. (ראה פירוט הלו"ז בנספח א') כמו כן, מועברים בקורס תכנים שקשורים ליחס לירושלים 'במבט שונה' ולמאבק הבין דתי בעיר ומועבר על ידי חברה חיצונית שנקראת סקויריטיץ' שמטרתה להביא לשינוי תודעתי בחברה הישראלית בהתייחסות אל העולם הערבי²⁶.

מרכז הסברה בין דתי

20. לאחרונה דווח על כך שחיל חינוך מתכנן קניה של מבנה בעיר העתיקה ובו יוקם מרכז הסברה בין דתי ב-30 מיליון שקלים²⁷.

כנסיית הקבר – חובה; הכותל – כל אחד כרצונו

21. בסיורים שעורך חיל חינוך בעיר העתיקה חובה להשתתף בסיור בכנסיית הקבר ובסיור בעקבות האיסלם, אבל הביקור בכותל מוגדר כ'רשות' ובו כל אחד יתייחס לכותל כרצונו ניתן לראות את הלו"ז²⁸:

שעות	תוכן
10:15-10:45	התכנסות ופתיחה בשער יפו
10:45-12:15	סיור ברובע היהודי "דע מאין באת ולאן אתה הולך"
12:15-13:00	ארוחת צהריים וזמן בכותל- זמן חופשי לכל חייל להתייחס לכותל כרצונו
13:00-13:30	הליכה לכנסיית הקבר בתוך הרובע הנוצרי העתיק
13:30-15:00	סיור בכנסיית הקבר "למי צלצלו הפעמונים..."
15:00-15:15	הליכה למגדל דוד
15:15-16:15	תצפית איסלם "סוהר בשמי הרקיע"

סדנת חינוך להטבי"ם

22. חיילים ביחידות קרביות מספרים שסדנת החינוך שלהם שנערכה בתמוז תשע"ו עסקה בלהטבי"ם.

²⁶ עולם קטן, לו"ז חינוך בקורס נגדים, רועי אהרני

²⁷ <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/811/912.html?hp=1&cat=875&loc=13>

²⁸ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=251014471920759&set=a.127536060935268.1073741827.100010366238260&type=3&theater>

מסע לחברה בישראל

23. לאחרונה נערכה סדנה לסגל גדוד השיריון 77 תחת הכותרת "מסע לחברה בישראל". מטרת הסדנה להפגיש את הקצינים עם החברה בישראל. הסיורים וההרצאות בסדנה עסקו בעיקר בסוגיות קצה – מסתננים, בדואים, דרוזים. בנוסף, התקיימה הרצאה של מרצה מטעם בי"ה שהצהירה שמטרתה להציג את הקצינים את ה"יהדות החילונית" שלה, המנוגדת ל"יהדות האורתודוקסית" שמדירה את החילונים. בתוך כך, זלזלה ופגעה במושגי יסוד יהודיים (מגילת אסתר, ברית מילה).

17. איסור הזמנת הרב יגאל לוישטיין להרצות בפני חיילים

1. בצעד חריג ויוצא דופן, קצין חינוך ראשי הפיץ הנחיה לכלל סגלי החינוך והרבנות הצבאית האוסרת להזמין את הרב יגאל לוישטיין, ראש המכינה בעלי, להרצות בפני חיילי צה"ל²⁹. הנחיה זו הינה המשך להודעת משרד הביטחון כי הרב יגאל יפסיק לשמש כגורם המקשר בין המשרד למכינה³⁰. צעד חריג זה, שאינו מיושם נגד מרצים אזרחיים אחרים שמוזמנים להרצות בצבא משמאל, בא על רקע דברים שאמר הרב יגאל בכנס רבנים אזרחי, בנוגע לפגיעה ברוח הלחימה והפלורליזם הקיצוני בצה"ל, והתייחסותו ללהט"בים כ"סוטים"³¹.

18. ביטול מכרז להעברת שיעורי תורה לחיילים דתיים

1. במהלך שנת 2016 פורסם כי הרמטכ"ל הנחה באופן עקרוני להגביל הרצאת אזרחים לחיילי צה"ל הסדירים³² בתחומים חינוכיים. בעקבות כך, ולאחר לחץ מצד עיתון הארץ³³, בוטל מכרז של הרבנות הצבאית להפעלת מערך רבנים להעברת שיעורי תורה לדתיים בלבד³⁴.
2. זאת, ברקע לסגירת ענף "תודעה יהודית" ברבנות הצבאית, במסגרתו נאסר על הרבנות הצבאית לעסוק בנושאי "חיזוק רוח לחימה" לכלל חיילי צה"ל, ולהתמקד בתכנים תורניים לחיילים דתיים בלבד.

כיום - רבנים ומרצים רק על בסיס ימי מילואים או התנדבות

24. בעקבות כך, עם כניסת שנת התקציב החדשה ב-2017, הרבנות נותרה ללא תקציב להזמנת מרצים שיאפשר לה לפחות לעמוד במשימה שהוגדרה לה לליווי החיילים הדתיים. המכרז בוטל, והכסף (מיליון וחצי ₪) שנתרם לצה"ל ע"י תורמים של FIDF למטרה זו – לא הועבר לרבנות והוסט ע"י הרמטכ"ל למטרות אחרות.

25. על כן, כיום לרבנות אין אפשרות להזמין ולממן פעילות מרצים מטעמה, כפי שהיה בעבר, וכפי שחיל החינוך עושה כיום. לכן, רבנים שהיו מוזמנים על ידי יחידות רבות מהשטח להרצות בפני היחידות לחיזוק רוח הלחימה, לא יכולים להגיע כבעבר.

26. בשלב הזה, הדרך שנותרה בידי הרבנות להמשיך לבצע את תפקידה הוא על בסיס ימי מילואים, או התנדבות מצד מרצים וארגונים.

• ימי מילואים – הנחיית הרמטכ"ל היא לאסור כניסת מרצים אזרחיים. ולכן, כדי להזמין מרצה ניתן לגייסו ליום מילואים, וכך איש צבא מרצה ולא אזרח³⁵. למרות

²⁹ <http://www.kipa.co.il/now/76611.html>

³⁰ <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/336957>

³¹ <http://www.haaretz.co.il/news/politics/premium-1.3432881>

³² המידע הרשמי של דובר צה"ל מתייחס לכלל הצבא, אך מדברים שבעל פה עולה כי ישנה אבחנה בין חיילים סדירים לאנשי קבע, ולגבי אנשי קבע לא יחולו הגבלות בנושא החינוך.

³³ <http://www.haaretz.co.il/news/politics/premium-1.3143888>

³⁴ <http://www.haaretz.co.il/news/education/premium-1.3229004>

שזה נשמע פתרון טוב, אין בכך פתרון אמיתי לבעיה.

- ראשית, לא כל הרבנים והמרצים יכולים לשרת במילואים מסיבות שונות.
- שנית, הקצאת ימי מילואים היא דבר מוגבל, ודורשת אישור פרטני לכל זימון.
- שלישית, מרצים מבוקשים מאוד בכל היחידות, שעד היום הוזמנו לכלל יחידות צה"ל עשרות פעמים בשנה, לא יוכלו להגיע על בסיס ימ"מ מעבר לתקרה מותרת לאחר החריגות לזימון איש מילואים בשנה (כ-40 ימים). במצב הנתון, אם מרצה סיים את מכסת ימי המילואים המותרים בחודשים הראשונים של השנה – הוא לא יוכל להמשיך ולהגיע להרצות בצה"ל באותה שנה.

• **התנדבות** – בעקבות אי הזרמת התקציב הייעודי לרבנות, נותרה בידיה האופציה להזמין מרצים מתנדבים בפני החיילים הדתיים. בנוסף, ארגונים אשר אינם גובים תשלום מצה"ל על פעילותם, אלא תורמים את פעילותם לצה"ל, יכולים להמשיך ולפעול גם כיום להעברת הרצאות ושיעורים בצה"ל.

27. בנוסף, גם בנוגע להרצאות לחיזוק רוח הלחימה לכלל צה"ל, אין בשלב הזה דרך אחרת להביא מרצים איכותיים שיחזקו את רוח הלחימה למעט באמצעות ימי מילואים.

28. בשורה התחתונה, לאחר הוצאת האחריות על חיזוק רוח הלחימה מהרבנות, נותרה בידיה רק משימת ליווי החיילים הדתיים. במצב הנוכחי, צה"ל אינו מעמיד בידי הרבנות את הכלים הבסיסיים הנדרשים לעמוד במשימה זו.

29.

³⁵ בכך ישנו גם יתרון, כיוון שאיש צבא יכול להרצות לכלל חיילי צה"ל ולא רק לחיילים הדתיים. ולכן מרצה/רב במדים שהוזמן על בסיס ימ"מ יוכל להגיע ליחידות המעוניינות בכך להרצאות לחיזוק רוח הלחימה.

לו"ז ההכשרה של קורס נגדים בכירים

יחידת ההכשרה לנגדים

לו"נ בכירה ע"א 3-7.1.16

יום ראשון כ"ב בטבת תשע"ו 3.1.16	יום שני כ"ג בטבת תשע"ו 4.1.16	יום שלישי כ"ד בטבת תשע"ו 5.1.16	יום רביעי כ"ה בטבת תשע"ו 6.1.16	יום חמישי כ"ו בטבת תשע"ו 7.1.16
פתיחה	תמונות מצב	צבא וחברה	מחקר	ממלכתיות
8:30-10:15 קליטת	8:30-9:00 פתיחת יום - גנדי ק. הסברה	7:15-8:30 מיקוד יצירתי איל לוי	7:15-8:30 התכנסות	7:15-8:30 סידור בתיאומי ש העליון ק. הסברה
10:30-11:45 פתיחה מי היחידה ברוך וכמן	9:15-11:15 תרבות הנער מר תמיר לאון	10:15-12:15 צבא רב תרבותי - מאמייני עולים גבי אלח שור	10:00-10:30 פתיחת יום+תדריך לסיור	11:00-12:00 קווים אדומים בדמוקרטיה
12:00-13:15 היכרות צוותית ק. הסברה	11:30-13:15 צבא העם ק. הסברה		10:30-13:15 סיור חוקר	12:15-12:45 סדנת בנושא ממלכתיות ק. הסברה
13:15-14:15 פירוק במחזורי ישראל	13:15-14:15 העולם החדש הרב אורי מילר	12:15-13:15 מאכל נגדים	13:15-14:15 עבוד סיור חוקר ק. הסברה	12:45-13:30 סיכום ההכשרה ק. הסברה
14:15-17:30 פירוק במחזורי ישראל	14:15-16:00 התארגנות לסיור+ חתימת על חדרים	13:15-14:00 הכנה לסיור חוקר	14:15-15:30 עודד הכהן	13:30-14:30 מעמד מסכם התעודות מפקדות ההכשרה
18:00-19:00 אירועי סקוורטיץ	16:45-18:00 "מבוא לאסלאם" סקוורטיץ	14:15-15:30 הכנה לסיור חוקר	15:45-17:15 עודד הכהן	
	18:00-18:45 אירועי סקוורטיץ	18:00-19:00 אירועי סקוורטיץ	18:00-19:00 אירועי סקוורטיץ	

שבת
שלום

נספח ב'

הוראת ראש אכ"א בנוגע להכנסת ספר תורה

ב. ביקורים:

(1) תורמים המעוניינים לבקר ביח' צה"ל השונות יפנו ליחיד למען החייל.

(2) בתהליך האישורים - כל ביקור תורמים מחויב באישור אכ"א - ענף תרומות.

(3) קיימים 3 סוגי ביקורים בתחום הפילנתרופיה:

(א) ביקור תורמים הכוללים חיזוק הקשר עם צה"ל

(ב) חניכת פרויקט / תשתיות / אבגורם

(ג) הכנסת ספרי תורה.

(4) מתכונת הביקורים הינה אחידה וגורפת:

(א) היקף המשתתפים – עד 8 איש.

(ב) הביקור יכלול:

• סקירה

• גזירת סרט (באם מדובר באירוע חניכת פרויקט)

• תצפית (אם ניתן)

• סיור ביחידה – ניתן לשלב שיחה עם חיילים תוך כדי תנועה

ללא כינוס מראש.

• צילום (אם ניתן)

(ג) משך הביקור: עד שעתיים.

(ד) ללא ארוחות.

(ה) ללא פעילות צבאית (ללא מטווח, ללא לבישת מדים וכו')

(ו) ללא חלוקת תרומות ביחידות בזמן הביקור.

(ז) הקפדה על נהלי ב"מ וכללי הבטיחות.

2. חניכת פרויקטים – מדובר באירוע צבאי אליו ניתן להזמין את התורמים כהוקרה על תרומתם.

3. הכנסת ספרי תורה – תתקיים העמקה ייעודית בנושא ועד לסיכום המתכונת יוקפאו ביקורים אלו.

עדויות קצינים שהשתתפו בקורסים וסדנאות בשנים האחרונות³⁶

מכון הרטמן

י', מ"פ (במיל') שהשתתף בסדנת מחצבי"ם בתשע"ו:

"חמישה ימים לפני פסח החליטו בצה"ל שזה הזמן הנכון לעשות חינוך מחדש לקציני צה"ל... **סדנת מחצבי"ם שמופקת ע"י מכון הרטמן** - הוזמנו אליה כל קציני אוגדת מילואים מתפקיד מ"פ ומעלה... הפרופסור פתח ואמר שהמטרה היא "לא רק אתם, אלא שתעבירו את הדברים לכל בני המשפחה"... במקום "והגדת לבנך" על סיפור יציאת מצרים וקבלת תורה, הפרופסור אמר שהוא עדיין מתלבט אם זה באמת היה, "זה רק נרטיב, ועכשיו יש יהדות מתקדמת..."

אנחנו **קהל שבוי**, למרצה יש מיקרופון והוא שולט בשיחה, ואין לנו יכולת להתבטא. אם פלורליזם אז למה לא לשמוע את כל הדעות - גם של היהדות האמיתית האורתודוקסית?

"כי זה מה שמפקד האוגדה רוצה שתשמעו, הוא בחר את התכנים". ואכן מפקד האוגדה קם ואמר בריש גלי - "חשוב לי שזה הדברים שתשמעו"...

זו הייתה אוגדת המילואים הראשונה שקיבלה את "השינויים הארגוניים" שצה"ל עשה כשהעביר את תודעה יהודית לחיל חינוך. אם הרב רונצקי פעל בזירות וברר תכנים כדי שיתאימו לכולם, הרפורמים לא מתביישים, הם אומרים הכל ובקול רם, כי הם כרגיל מהמיינסטרים, להם מותר..."

ק', אל"מ (במיל') שהשתתף בסדנת מחצבי"ם בשנת תשע"ב:

"הגענו לסדנת מחצבי"ם בגבעת התחמושת בירושלים. יום אחד מתוך הסדנה התקיים במכון הרטמן, ועסק בסוגיות של זהות יהודית. בין היתר, הוצגו הזרמים ביהדות. לצורך הצגת כל זרם לא הובא נציג הזרם, אלא אנשי המכון הציגו את הזרמים השונים בפני המשתתפים, אשר לחלקם זהו המפגש הראשון עם זרמים כמו החרדים.

ראש המכון דאז, (דוד הרטמן ז"ל) הציג את הציבור החרדי, והגדיר מיהו חרדי: "**חרדי - מי שחרד משינוי**". בודאי שאף חרדי לא היה מגדיר את עצמו כך, וזה מה שמוצג למי ששומע לראשונה על הזרמים ביהדות..."

³⁶ לקט מתוך עדויות שהתפרסמו בדו"ח מרכז ליב"ה - "פלורליזם כפוי" בצה"ל

ג', מג"ד (במיל'):

לפני ארבע שנים השתתפתי בשבת בבינה, ומאז שמתי X גדול על הארגון, וכל מה שקשור אליהם.

ב-2011, המח"ט הביא את כל המפקדים, מרמת מ"פ לשבת בתל אביב בנושא "יהדות ומורשת". האירוח התקיים במלון רות דניאל, שהוא מרכז רוחני של הרפורמים. אני לא אדם קיצוני, אין לי בעיה עם פלורליזם. אם היו מביאים את הרפורמים בתוך קשת של דעות, עוד הייתי יכול להסתדר עם זה. אבל זאת היתה שבת שהרפורמים הם כל כולה.

היהדות שהוצגה היא יוכי ברנדס ודב אלבוים, ללא שום איזון. מי שאין לו מגע שוטף ורקע קודם ביהדות, קיבל את זה ממש כתורה מסיני, זו היהדות שהוא מכיר. הספר "הפרדס של עקיבא" של יוכי ברנדס הסתובב שם. שוב, לי אישית לא היתה בעיה אם היתה מיד אחריהם הרצאה נגדית של האמת שלנו. ה"יהדות והמורשת" כנושא השבת, הוצגו רק מנקודת מבט חילונית ורפורמית...

אחרי השבת הזאת הבנתי שאת הגדוד שלי אני לא לוקח לשום דבר שקשור לבינה.

בסוף אימון גדודי, רציתי לתת צ'ופר למחלקה המצטיינת באימון. נתתי תקציב שיבחרו מה שהם רוצים. לשמחתי, הם ביקשו סיור באתרי קרבות באזור ירושלים. פניתי לגורמים הרלוונטיים בחיל החינוך כדי לקדם את הסיור, והם הפנו אותי להרטמן, בינה, ועוד אחד. אני לא הייתי מוכן, וארגון עצמאית סיור בהדרכת אלידע בר שאול. אבל, התשלום היה חייב לעבור דרך בינה. אי אפשר לעשות סיור בלי בינה.

אם לא הייתי חד ומתעקש על בחירת המדריך, בינה היו לוקחים לאן שיקחו. "אתרי קרבות" באזור ירושלים אצל בינה היה מוביל את החיילים שלי ל"מוזיאון על התפר" שנמצא בעמדת בית תורג'מן, שם היו לומדים על סובלנות, "מציאות רווית קונפליקטים, רוח זכויות האדם", וכד'. אני ביקשתי מורשת קרב, לא סובלנות. חיל החינוך מפנה ישירות למקומות כאלו.

אם היה קצת מאוזן, הייתי מוכן לשמוע כיוונים אחרים. אבל זו תופעה בולטת שמנסים להוציא כל סממן יהודי או לאומי. ולהפוך הכל לערכים אוניברסליים. אני בעד ערכים והומניות, אבל בלי לבטל את היהדות והלאומיות.

א', מג"ד (במיל') השתתף בשבת בבינה במסגרת קורס מג"דים:

במסגרת קורס מג"דים במילואים, הוזמנו לשבת במלון בתל אביב בנושא: "ייעוד וייחוד", בהובלת בינה. מבחינתי השבת היתה מלאה בתכנים בעייתיים. בכל השיחות היתה הרבה ביקורת על 'הממסד האורתודוקסי', חלק מהמרצים היו מנוער מרצ, קו מאוד ברור. אמנם בסוף הציגו פורום של אשה דתית מול רפורמית, לפחות היו את שתי הדעות... הפריע לנו שהנושאים משכו כל הזמן לחדשנות, לרפורמה, והוצג כמה זה חשוב ואין שום בעיה ברפורמה.

ד', מג"ד (במיל') השתתף במספר שבתות של בינה:

השתתפתי כמה פעמים בשבתות של בינה בתל אביב. במסגרת קורס מג"דים, היינו בשבת במלון רות דניאל של הרפורמים, והיתה פשוט שבת שלמה של ציניות וצחוק על הדתיים. המטרה של השבת היתה לערער את כל התפיסה של היהדות. אם זה היה ברצינות, היה אפשר להתווכח. אבל הכל היה לעג, ציניות. לא דיברו אידאולוגיה. המרצה הציגה סיטואציות מחיי הדתיים – "טקס נטילת ידיים" תוך צחוק וזלזול על השתיקה בין הנטילה לברכה, הקולות ("אמ.. אמ..") וההסברים ("שכחו את המלח").

התפיסות שבאות מהבית מדרש של בינ"ה, שהמדינה היא קודם כל דמוקרטית, ורק אח"כ יהודית. שמירה על חיי פלסטינים קודמת לשמירה על חיי חיילי צה"ל. אם נפסיק להיות מוסריים – אין לנו זכות קיום. לדבריהם, אם לשמור על ביטחון המדינה זה להיות לא מוסריים – עדיף לא לשמור על ביטחון המדינה. בבינ"ה התנהל דיון האם המפקד של אלאור עזריה היה צריך לירות בו – כי הוא רוצח שפל...

נ', מג"ד (במיל"), השתתף בשבת חינוך של בינ"ה בקיץ תשע"ה:

"במסגרת קורס מג"דים השתתפנו בשבת של 'בינ"ה' בתל אביב, שבת לזוגות. במהלך השבת היו מס' הרצאות, וסיור בתל אביב.

המפגש הפותח היה עם דב אלבוים, שדיבר על 'המסורת היהודית' שאיננה נחלתם של דתיים בלבד, "השבת בזווית אחרת", חשיבות הקשר עם המסורת היהודית ששייכת לכולם ללא תלות בדת היהודית. הוא הדגיש את הבעייתיות בכך שהחילונים התנערו מ'היהדות', שהיא גדולה מ'הדתיות'. מסר כללי של "לכולם יש מקום ביהדות". רוב האנשים – הדתי הממוצע והחילוני הממוצע – זרמו עם זה. לא היה אנטי מופגן לדתיות, אם כי היתה תחושה בסוף שיש קצת זלזול ביהדות הדתית.

אחר כך היתה "קבלת שבת" עם הזמר קובי אוז ולהקתו, כמובן לפני כניסת השבת. שירי שבת, מסורת, מזרחיים. שכולם ירגישו שותפים. אחר כך התפללנו עצמאית בבית כנסת במלון סמוך, וחזרנו לסעודת שבת.

ליל שבת היה חסר מאוד. גם בסעודה וגם לאחריה לא הייתה שום התכנסות, מישוהו שיכווין וידבר לכולם. כל הצוות נעלם. כמי שמכיר את האופי של שבתות אחרות בצבא, יש כאן פספוס גדול. ליל שבת זה זמן שבדר"כ מתפתח בו שיח ערכי, מעלים דילמות מנהיגות, או סיפורי לוחמים, ציונות, מוטיבציה. עושים משהו שמכנס את כולם יחד. נראה היה שאין חשיבה אמיתית על הקטע המאחד, האחוה.

בשבת בבוקר, היתה שיחה נוראית. גם לחילונים.

הגיעה מישוהי לדבר על מסרים דומים למסר בדבריו של דב אלבוים, אך נראה היה שהמשימה שהיא קיבלה זה **להטיל רפש בכל מה שקשור לדתיות**. בדבריה היה זלזול גדול בעולם הדתי, מהמשפט הראשון שלה ועד האחרון. היא נתנה דוגמאות גסות, מילים מהרחוב, ושפכה את כל האנטי שיש לה בלב על הדת, **פשוט השתלחות בדתיים**. גם החילונים הזדעזעו. אני לא נשאיתי עד הסוף. דתיים אחרים שנשארו הסבירו שנשארו רק כדי לכבד ולא לפגוע, אך הרגישו בדיוק אותו דבר. אני יצאתי כי בעיני זה לא המקום להתווכח.

שבת כזו, ובייחוד השיחה הזו, ממה איננה מאחדת. זה מפורר. המסר שלה היה מסר של שנאה. בנוסף, לא היתה נגיעה בעולם הצבאי. השבת היתה סמינריון אזרחי לכל דבר, ולא היה שום עיסוק בהשלכות ובשייכות של נושאים כמו זהות יהודית וערכים אלינו כמפקדים וחילים בצבא.

נספח ד'

פקודת "השירות המשותף" – לקט ציטוטים

כללי

2. מדיניות השירות המשותף נועדה למלא את ייעודו המבצעי של צה"ל ולשמור על לכידות המסגרת הצבאית, והיא מושתתת על היותו של צה"ל צבאה של מדינה יהודית ודמוקרטית – ועל תפיסת צבא העם, ולפיה משרתים בצה"ל חיילים בני כל המינים, הדתות והעדויות. המדיניות קמה מתוך תפיסה ממלכתית, שוויונית וסובלנית, המעוגנת בערכי כבוד האדם וב"רוח צה"ל".
3. המפקדים יישמו את מדיניות השירות המשותף ככל האפשר, לא בדרך של הפרדה בין חיילים לחיילות או בין אוכלוסיות שונות של חיילים, אלא אם הוגדר הדבר בפקודה זו או בהנחיות שנגזרו ממנה.

קצינים ונגדים ביחידות מעורבות

15. חרף האמור בסעיף 12 או בכל סעיף אחר בפקודה, ואף על פי שקצין או נגד (ביחידות לוחמות ושאינן לוחמות) רשאי לבקש להימנע מפעילויות עם בני המין השני שיש בהן חשש למגע גופני, לייחוד או לפעילות בלבוש חשוף – לא תינתן לו בהכרח האפשרות לשרת במסגרת מגדרית. שובץ קצין או נגד, שאורח חייו דתי, ביחידה לוחמת מעורבת וביקש כי הדבר יבחן בשנית, יובא הדבר טרם תחילת תפקידו להחלטת ר' אכ"א בהתבסס על המלצת הרבצ"ר וזאת מתוך התחשבות ברגשותיו של הקצין או הנגד.

18. על אף האמור בסעיף 17, בהכשרה שאין בה חשש למגע גופני, לייחוד או ללבוש חשוף – מותר לשבץ כל חייל במסגרת שאינה מגדרית.

השתתפות בפעילויות

23. חיילים ישתתפו בכל הפעילויות ביחדותם.
24. חיילים ינכחו באירועים צבאיים, הן באירועים רשמיים והן באירועי הווי.
25. באירועים צבאיים חיילים וחיילות לא יופרדו הפרדה שלא בשל השתייכותם למסגרת מגדרית.
26. באירועים הממלכתיים והרשמיים האלה ישתתפו כל החיילים – ולא יותר להם להיעדר בשל אורך חייהם:
- א. טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה;
 - ב. טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה;
 - ג. טקס יום הזיכרון ליצחק רבין ז"ל;
 - ד. טקסי התייחדות קיליים או חטיבתיים;
 - ה. אירועים במעמד אישיות ממלכתית, לרבות הרמטכ"ל;
 - ו. אירועים אחרים שיקבע ראש אכ"א באישור הרמטכ"ל.
27. חיילים זכאים לבקש להשתחרר מפעילויות נופש או הווי, אם קיים חשש כי השתתפותם בפעילות תפגע באמונתם, בערכיהם או באורח חייהם הדתי. ביקש חייל להשתחרר מפעילות כזאת, ישחררו מפקדו.
28. בפעילות שאינה אירוע ממלכתי או רשמי כמפורט בסעיף 26, תהיה ההשתתפות מלאה, אך בידי המפקדים להתיר לחיילים להשתחרר מן הפעילות או מקלקה, אם יש חשש שהשתתפותם בפעילות תפגע באמונתם, בערכיהם או באורח חייהם הדתי. על החייל להגיש את בקשתו לשחרור מהפעילות זמן סביר מראש; מפקדו יבחן אותה באישור מפקד היחידה, שדרגתו סא"ל ומעלה. על המפקדים לבחון את הבקשה בשאיפה לממש את מדיניות השירות המשותף, עליהם להפעיל את שיקול דעתם על בסיס היכרותם עם פקודיהם ועם הפעילות שממנה ביקשו להשתחרר, מקרה מקרה לגופו ולפי הנסיבות.